Algemene beschouwingen

9 november 2026

Voorzitter,
Vandaag bespreken we de eerste begroting van het nieuwe college. Gezien de financiële omstandigheden was het bepaald niet eenvoudig om de begroting voor 2027 sluitend te krijgen. Daarom beginnen wij met een groot compliment aan alle medewerkers die hier de afgelopen maanden hard aan hebben gewerkt.

Maar een sluitende begroting voor 2027 betekent niet dat onze financiële problemen zijn opgelost. Integendeel. De tekorten lopen daarna op en we zijn op een punt gekomen waarop we niet langer alles kunnen blijven doen zoals we dat gewend zijn. Dat vraagt om lastige keuzes.

Van voornemens naar politieke keuzes
In juli hebben wij onze zorgen uitgesproken over het coalitieakkoord, omdat het weinig concrete keuzes bevat. Daarom vroegen wij om vóór deze begrotingsbehandeling met een uitvoeringsagenda te komen: wat gaat het college doen, wanneer en wat kost het? Die agenda is er nog steeds niet.

Nu lezen we dat het college voornemens is om de uitvoeringsagenda tegelijkertijd met de voorbereiding van de bezuinigingen uit te werken. Een opmerkelijke volgorde. Wanneer ontvangt de raad deze agenda, kunnen wij daarover spreken en welke ambities hoopt het college in 2027 daadwerkelijk te realiseren? Of wordt daar pas in 2028 mee begonnen?

Geld voor nieuw beleid
In de begrotingsaanpak wordt gesproken over €549.000 voor nieuw beleid, dat volgens de notitie bij het coalitieakkoord is gepresenteerd. Wij kunnen dit bedrag echter niet terugvinden in het coalitieakkoord of de programmabegroting. Waar komt dit bedrag vandaan? Is het bestaande begrotingsruimte of moet de dekking nog worden gevonden? En welke beleidsvoornemens wil het college hiermee financieren? Als dit bedrag leidend is voor de uitvoeringsagenda, moet de raad kunnen zien waarvoor het wordt ingezet en wanneer.

Voorgestelde aanpak voor 2028 en verder

Met de notitie Begrotingsaanpak 2028 e.v. stelt het college voor om voortaan te begroten vanuit prioriteiten: welke activiteiten dragen het meest bij aan onze gemeentelijke doelen? Dat spreekt ons aan. Maar wie bepaalt welke doelen de belangrijkste zijn?

Het college wil eerst ambtelijk de begroting doorlichten, dan de raad raadplegen en daarna inwoners en ondernemers betrekken. Wat wij missen, zijn de politieke uitgangspunten van het college zelf. Er ligt immers een coalitieakkoord en het college beschikt over kennis van de uitvoering die de raad en inwoners niet in dezelfde mate hebben. Dus, welke prioriteiten geeft u mee aan dit proces? Welke voorzieningen vindt u het belangrijkst wanneer niet alles meer kan? Maak uw politieke uitgangspunten aan het begin van het proces duidelijk.

De begrotingsaanpak maakt onderscheid tussen wettelijke taken en taken waarbij de gemeente beleidsvrijheid heeft. Alleen: een voorziening is niet minder waardevol omdat we niet wettelijk verplicht zijn die aan te bieden. Denk aan sport, cultuur, jongerenwerk en ondersteuning van vrijwilligers. Deze voorzieningen dragen bij aan de leefbaarheid en verbinding, kunnen zwaardere zorg helpen voorkomen en geven ook inwoners met minder financiële mogelijkheden de kans om mee te doen.

D66 voor Heerde vindt het belangrijk dat inwoners en ondernemers daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen op de begrotingsaanpak. Volgens de planning worden zij in mei betrokken, wanneer er al een lijst met mogelijke bezuinigingen ligt. Kunnen zij dan nog zelf alternatieven aandragen en prioriteiten voorstellen? Of mogen ze alleen reageren op wat al is bedacht? Het moet vooraf duidelijk zijn welke invloed inwoners hebben en wat er met hun inbreng gebeurt. Wij vragen het college om ook jongeren te betrekken. Juist jongeren moeten nog lang leven met de gevolgen van onze keuzes. Toch worden zij vaak onvoldoende gehoord.

Het college stelt ook voor om in 2027 geen afzonderlijke Perspectiefnota op te stellen. Daar kunnen wij in meegaan, zolang de raad dezelfde mogelijkheden houdt om vooruit te kijken en richting te geven. Krijgen we tijdig een volledig financieel meerjarenbeeld, inclusief nieuwe ontwikkelingen en risico’s? Wij hechten niet aan de naam van het document, maar wel aan de informatie en invloed die de raad krijgt.

Grip op onze organisatie
Voorzitter, in juli hebben wij aandacht gevraagd voor de ontwikkeling van onze gemeentelijke organisatie. Heerde is een kleine gemeente met grote opgaven. Daarvoor hebben we deskundige medewerkers nodig, maar juist in een kleine organisatie kan uitval van één specialist grote gevolgen hebben.

Daarom vragen wij nogmaals om een visie op de omvang en ontwikkeling van de organisatie. Welke taken doen we zelf en welke kunnen we beter samen met andere gemeenten uitvoeren? Samenwerking kan onze kwetsbaarheid verminderen, maar kost ook geld. Wij willen daarom meer inzicht in de kosten en de meerwaarde van onze samenwerkingsverbanden.

Hierop aansluitend: wij steunen de motie van Dorpspartij CDA over de begrotingsaanpak. Als we kritisch kijken naar onze uitgaven, moeten we niet alleen kijken naar wat we uitgeven aan voorzieningen en externe partijen, maar ook naar de kosten van onze eigen organisatie. Alle uitgaven moeten tegen het licht kunnen worden gehouden.

Grip op onze leefomgeving
Maar het gaat niet alleen om geld. We moeten ook blijven werken aan een gezonde, groene en veilige leefomgeving voor iedereen.

Zo gaat het bij woningbouw niet alleen om aantallen, minstens zo belangrijk is voor wie we bouwen. En het gaat om voorzieningen, een prettige leefomgeving en veilige verkeersroutes. We hebben eerder aandacht gevraagd voor veilige fiets- en schoolroutes en zijn benieuwd welke stappen het college inmiddels heeft gezet. Daarnaast denken we aan de mogelijke herontwikkeling van het voormalige AKZO-terrein in Wapenveld. Bij al deze onderwerpen willen we weten hoe het ervoor staat en of eventuele knelpunten tijdig worden aangepakt.

De warmtetransitie zal de komende jaren steeds concreter worden, met grote gevolgen voor inwoners en bedrijven. Tijdens de recente commissiebespreking hebben wij gepleit voor een actievere rol van de gemeente. Niet door oplossingen voor te schrijven, maar door tijdig mogelijkheden, kosten en keuzes duidelijk te maken. De noodzakelijke vervanging van sommige gasleidingen maakt dat extra urgent.

Ook de uitwerking van onze Omgevingsvisie vraagt om keuzes. Vastgestelde ambities worden pas concreet wanneer ze worden omgezet in programma's en plannen. Dit gaat veel tijd kosten – we kunnen hier niet mee wachten.

Grip op onze voorzieningen

In juli vroegen wij om het Berenschotonderzoek naar STIP tijdig te bespreken. Dat onderzoek is inmiddels gepresenteerd en laat zien dat onze aanpak met nadruk op preventie in de praktijk goed is ontwikkeld. Ondersteuning dichtbij inwoners, vroegtijdig signaleren en korte lijnen tussen professionals zijn waardevolle onderdelen daarvan. Maar Berenschot constateert ook dat de uitvoering verder is ontwikkeld dan de aansturing. Er gebeurt veel, maar we weten onvoldoende welke resultaten we precies willen bereiken en hoe we die meten. Welke aanbevelingen gaat het college overnemen, hoe worden die vertaald naar concrete doelen en welke rol krijgt de raad daarbij?

Ook financieel zien we een zorgelijke ontwikkeling. Waar de rijksbijdragen eerder ruim voldoende waren om de uitgaven te dekken, was dat verschil in 2024 vrijwel verdwenen. Wij zouden graag de cijfers over 2025 en 2026 zien, zodat we weten hoe groot de financiële opgave werkelijk is. Als de uitgaven inmiddels hoger zijn dan de inkomsten, wat betekent dat dan voor de toekomst van onze voorzieningen?

En hoe staat het met het accommodatiebeleid, ons beleid voor sport- en maatschappelijke voorzieningen? Dat is in 2024 vastgesteld en dit jaar zou de uitvoering voor de buitensportaccommodaties beginnen. Onze verenigingen verdienen duidelijkheid. En de raad heeft inzicht nodig in de financiële gevolgen.

Aandacht voor onze dorpen

De afgelopen maanden hebben wij aandacht gevraagd voor concrete situaties in onze gemeente, zoals de inrichting van het centrum van Heerde en de toekomstige invulling van Huize Hendrik. Ook hebben wij vragen gesteld over het verval van IJsselzicht in Veessen. Terwijl de juridische procedures voortduren, blijft het gebouw achteruitgaan en zit Veessen met een rotte kies. Goed gemeentebestuur betekent ook aandacht hebben voor beeldbepalende plekken in onze dorpen en tijdig initiatief en regie nemen wanneer ontwikkelingen vastlopen.

Wat we u vragen

Voorzitter, voor de komende jaren vindt D66 voor Heerde drie dingen belangrijk:

1. Politieke duidelijkheid en durf – maak als college duidelijk welke ambities en prioriteiten u heeft en geef de raad de uitvoeringsagenda waar we in juli om vroegen.
2. Een zorgvuldig en open proces – betrek inwoners en raad op tijd en weeg maatschappelijke waarde mee door naar de brede welvaart te kijken.
3. Grip op de uitvoering – op onze organisatie, leefomgeving, voorzieningen en de grote opgaven die voor ons liggen.

Maar we kunnen het nog zoveel hebben over programma's, processen en perspectieven – laten we vooral niet uit het oog verliezen waar we het voor doen: een gemeente waar kinderen veilig naar school kunnen fietsen, verenigingen en vrijwilligers ruimte krijgen, inwoners op goede ondersteuning kunnen rekenen en voldoende woningen worden gebouwd in een gezonde en veilige omgeving.

Minder geld betekent niet dat we minder ambitie hoeven te hebben. Het vraagt wel dat we duidelijk zijn over wat we willen bereiken en wat daarvoor nodig is. Wij werken daaraan mee zoals D66 voor Heerde dat altijd doet: kritisch waar dat nodig is, constructief waar dat kan. En altijd met het belang van onze inwoners voor ogen.

Dank u wel.

D66 voor Heerde
Dorien Brons, Dianneke Landman en Joost Dikker Hupkes